

Sygn. akt III CSK 269/15

POSTANOWIENIE

Dnia 20 listopada 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa K. B., W. B. i M. K.
przeciwko Międzynarodowemu Portowi Lotniczemu [...]o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 listopada 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powodów K. B. i W. B.
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 17 marca 2015 r.,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
i zasądza od powodów K. B. i W. B. na rzecz pozwanego
solidarnie kwotę 1800 zł (jeden tysiąc osiemset zł) tytułem
kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powodowie K. i W. B. wnieśli skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 17 marca 2015 r. zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego z dnia 24 września 2013 r. Sąd pierwszej instancji zasądził na rzecz powodów solidarnie od pozwanego Międzynarodowego Portu Lotniczego [...] odszkodowanie przewidziane w art. 129 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1232 ze zm. – dalej „p.o.ś.”) z odsetkami ustawowymi od dnia wymagalności określonego przy zastosowaniu art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. W zakresie kwoty 341.800 zł, żądanej w pozwie Sąd potraktował jako wezwanie pozwanego do zapłaty doręczenie pozwanemu odpisu pozwu, natomiast w odniesieniu do powództwa rozszerzonego w toku procesu (51.772,55 zł) – dzień doręczenia pisma rozszerzającego powództwo. Sąd odwoławczy uwzględnił apelację pozwanego i odsetki ustawowe od całości zasądzanego roszczenia przyznał powodom od dnia 24 września 2014 r., to znaczy od dnia wydania wyroku przez Sąd Okręgowy, argumentując, że zgodnie z art. 363 § 2 k.c. zasadą w przypadku naprawienia szkody w pieniądzu jest ustalenie odszkodowania według cen z daty jego ustalenia, a powodowie nie wykazali istnienia szczególnych okoliczności uzasadniających przyjęcie cen nieruchomości z dat wcześniejszych. Tak obliczone odszkodowanie Sąd uznał za wymagalne dopiero od daty wyrokowania, na co wpływa także specyficzny charakter odszkodowania zasądzanego na podstawie art. 129 ust. 1-3 p.o.ś., związany z trudnościami w stanowczym i ostatecznym określeniu wielkości szkody.

Skargę kasacyjną, skierowaną przeciwko dokonanej przez Sąd Apelacyjny zmianie wyroku Sądu Okręgowego, powodowie oparli na podstawie naruszenia prawa materialnego zarzucając błędną wykładnię art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. i w zw. z art. 263 § 2 k.c. z art. 398³§ 1 k.p.c., wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku w kwestionowanej części i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania w tym zakresie oraz orzeczenie o kosztach procesu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na

ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnili potrzebę przyjęcia i rozpatrzenia ich skargi przesłankami przewidzianymi w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. to znaczy wystąpieniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, jakim jest problem wymagalności roszczenia odszkodowawczego przewidzianego w art. 129 p.o.ś., oraz ujawnieniem się w tym zakresie potrzeby wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, o czym świadczą odmienności stanowisk Sądów obu instancji i na którą zwraca się uwagę także w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Powołanie się na przesłankę wystąpienia istotnego zagadnienia prawnego wiąże się z koniecznością wskazania problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003/18/436). Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurystyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których zagadnienie powstało. Zagadnienie to powinno być istotne ze względu na wagę przedstawionego przez skarżącego problemu interpretacyjnego dla systemu prawa.

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie

doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., sygn. akt III CSK 104/08; czy z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, Lex nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., sygn. akt I PK 233/07, OSNP 2009/3-4/43). Powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga ponadto przytoczenia i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego. Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, nie publ. poza bazą Lex nr 1238124).

Istotne zagadnienie prawne ani potrzeba wykładni przepisów prawa nie występuje w sprawie, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego stanowiska.

Sformułowane przez skarżących zagadnienie prawne i wskazywana potrzeba wykładni przepisów dotyczą określenia reguły obowiązującej przy orzekaniu o odsetkach od świadczenia odszkodowawczego, przyznanego na podstawie art. 129 p.o.ś. Ponieważ nie budzi wątpliwości, że odszkodowanie to ustalane jest zgodnie z ogólnymi regułami dotyczącymi odpowiedzialności odszkodowawczej, znajdują do niego zastosowanie zasady wykształcone w tym zakresie w piśmiennictwie i orzecznictwie, których przeglądu Sąd Najwyższy dokonał w uzasadnieniu wyroku z dnia 17 czerwca 2010 r. (III CSK 308/09, nie publ. poza bazą Lex nr 852671), wyróżniając trzy stanowiska. Według pierwszego zobowiązany do naprawienia szkody popada w opóźnienie, ze skutkami

wynikającymi z art. 481 § 1 k.c., od dnia wezwania go przez poszkodowanego do zapłaty odszkodowania bez względu na to z jakiej daty ceny są podstawą ustalenia wysokości odszkodowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2004 r., I CK 83/04, Mon. Prawn. z 2004/16/726) uzasadniane tym, że obecnie funkcja odszkodowawcza odsetek przeważa nad ich funkcją waloryzacyjną, a zasądzenie odsetek od daty wyrokowania prowadzi w istocie do ich umorzenia za okres przed datą wyroku, co jest nieuzasadnionym uprzywilejowaniem dłużnika. Dominujący w orzecznictwie jest drugi pogląd, przyjmujący, że w wypadku ustalenia wysokości odszkodowania na podstawie cen z daty wyrokowania albo innej daty, od tych dat należą się wierzycielowi odsetki (por. uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 1994 r., III CZP 183/93, OSNC 1994/7-8/155 oraz z dnia 6 września 1994 r., III CZP 105/94, OSNC 1995/2/26, wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 lutego 2000 r., II CKN 725/98, OSNC 2000/9/158, z dnia 27 marca 2001 r., IV CKN 297/00, Lex nr 52405, z dnia 8 maja 2003 r., II CKN 66/01, Lex nr 121712, z dnia 21 listopada 2003 r., II CK 239/02, Lex nr 479364, z dnia 4 lutego 2005 r., I CK 569/04, Lex nr 284141 oraz z dnia 9 maja 2008 r., III CSK 17/08, Lex nr 424385). Tę koncepcję uzasadniają argumenty wskazujące, że odszkodowanie staje się wymagalne od daty stanowiącej podstawę ustalenia wysokości odszkodowania - zasadniczo od chwili wyrokowania przez sąd, i z tą też chwilą dłużnik popada w stan opóźnienia w jego zapłacie, ponieważ wyrok ustalający odszkodowanie według cen z chwili wyrokowania bądź innej daty, ma charakter kształtujący. W konsekwencji dopiero od chwili określenia wysokości odszkodowania przez sąd możliwe jest obarczenie dłużnika negatywnymi skutkami prawnymi wynikającymi z art. 481 § 1 k.c. za spełnienie tak określonego świadczenia z opóźnieniem, a data wymagalności roszczenia odszkodowawczego nie jest tożsama z datą popadnięcia dłużnika w stan opóźnienia w zapłacie odszkodowania (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2008 r., III CSK 17/08). Ponadto zachodzi zbieżność funkcji kompensacyjnej - wynikającej z art. 481 § 1 i 2 k.c. oraz art. 363 § 2 k.c. - której celem jest zapewnienie poszkodowanemu pełnego odszkodowania poprzez waloryzację jego wysokości, co powinno zapewnić mu naprawienie w pełni doznanej szkody. Zasądzenie odszkodowania wraz z odsetkami za czas opóźnienia nie może

powodować wzbogacenia się poszkodowanego kosztem osoby odpowiedzialnej za naprawienie szkody, do czego mogłoby dojść gdyby poszkodowany otrzymał nie tylko odszkodowanie wyrównujące mu doznaną szkodę, ale również dodatkową korzyść w postaci wysokich odsetek ustawowych. Trzecie stanowisko akcentuje potrzebę stosowania mechanizmu korygującego, który w wypadku ustalenia wysokości odszkodowania według cen z daty wyrokowania nie pozbawi poszkodowanego ani odsetek ustawowych od daty wymagalności odszkodowania wyrażonego sumą pieniężną ustaloną według cen z tej daty, ani odsetek ustawowych od przyznanego odszkodowania od daty jego zasądzenia (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1998 r., III CZP 72/97, OSNC z 1998/9/133). W rezultacie w wypadku dochodzenia przez poszkodowanego odszkodowania można wyróżnić trzy terminy: datę wymagalności roszczenia (art. 455 k.c.), datę właściwą dla ustalenia wysokości odszkodowania (art. 363 § 2 k.c.) oraz datę, od której należą się wierzycielowi odsetki (art. 481 § 1 k.c.). Zagadnienie wskazywane przez skarżących zostało już więc szeroko omówione, wykształcił się dominujący kierunek wykładni, a jednocześnie zachowane zostały warunki zapewniające pewną elastyczność wykładni pozwalającą dostosować metodę orzekania o roszczeniu odsetkowym do konkretnych okoliczności faktycznych. Tego rodzaju margines swobody nie świadczy o występowaniu potrzeby dalszego wyjaśniania wskazanego przez skarżącego problemu, lecz o jego dostatecznym, wielopłaszczyznowym rozwiązaniu.

W związku z tym przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazane przez powodów nie wystąpiły. Okoliczności sprawy nie wskazują także, aby zachodziły inne podstawy przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ k.p.c. odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego wynika z treści art. 98 § 1 i 3, art. 99 i art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., a wysokość tych kosztów z postanowień § 2 ust. 1 i 2, § 6 pkt 6 i § 13 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. rozporządzenia

Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 461).